

AfD beheerst verkiezingen in Saksen en Brandenburg

[Achtergrond](#) - 26 augustus 2019 - Auteur: Marja Verburg

Tot vorige week leek het erop dat de AfD de grootste partij zou worden bij de verkiezingen in Saksen en Brandenburg aanstaande zondag. Maar in de meest recente peilingen lopen CDU en SPD weer in. Dat de AfD in Oost-Duitsland zoveel succes heeft, is niet alleen omdat mensen er uit protest op stemmen. Lokaal en regionaal is ze al een aantal jaar een gevestigde partij.

Niet alleen in de Oost-Duitse deelstaten zelf, ook vanuit Berlijn wordt al het hele jaar met argusogen naar de deelstaatverkiezingen van 1 september gekeken, en naar die van 27 oktober in Thüringen. Dat de CDU en de SPD, die toch al zo moeizaam samenwerken in de bondsregering, een klap krijgen in Oost-Duitsland, daar twijfelt niemand aan. Maar hoe groot wordt de klap? En heeft dat consequenties voor de regering in Berlijn?

De bondsregering heeft er de afgelopen maanden veel aan gedaan een goed beeld van zichzelf af te geven. In recordtempo zijn [belangrijke afspraken uit het regeerakkoord](#) in beleid omgezet. Bovendien kwam minister Altmaier (CDU) van Economische Zaken en Energie vorige week met een [wet voor miljardenhulp](#) aan de kolenregio's, niet toevallig vlak voor de verkiezingen in Brandenburg en Saksen. Daar werken nog steeds duizenden mensen in de bruinkoolmijnen, die op termijn moeten sluiten: [de Kohleausstieg](#). Velen van hen maken zich zorgen om hun toekomst.

Brandenburg

In de deelstaten zelf zorgen de verkiezingen sowieso voor grote verschuivingen. In Brandenburg staat de SPD, sinds de eenwording daar de grootste partij, in de meest recente peilingen met 21 procent weliswaar weer bovenaan. Maar het verschil met de AfD, die de afgelopen weken op de eerste plaats stond, is slechts 1 procent. En bij de [vorige verkiezingen](#) in 2014 haalde ze nog bijna 32 procent: de SPD wacht dus een dramatische nederlaag.

De afgelopen vijf jaar heeft de SPD in Brandenburg met Die Linke geregeerd. Voor die samenwerking lijkt na zondag geen meerderheid meer te zijn. Een regering

van beide partijen met de Groenen is wel een optie. Dat de AfD in Brandenburg zal regeren lijkt uitgesloten, ook als ze wel de grootste fractie wordt: geen van de andere partijen zal met haar willen samenwerken. Het helpt ook niet dat de AfD-lijsttrekker in de deelstaat, Andreas Kalbitz, een centrale figuur is in Der Flügel, de omstreden rechtervleugel van de AfD, en volgens Duitse media [nauwe contacten](#) heeft met extreem-rechtse organisaties.

Saksen

In Saksen verliep de nek-aan-nekrace de afgelopen weken in de peilingen tussen de CDU en de AfD. Maar inmiddels heeft de CDU van minister-president Kretschmer met rond de 30 procent een duidelijke voorsprong van 6 procent ten opzichte van de AfD. [In 2014](#) had de CDU in Saksen nog bijna 40 procent.

Ook als de CDU de grootste partij blijft, maakt de winst van de AfD regeringsvorming in Saksen ingewikkeld. Kretschmer regeert nu nog met de SPD, maar dat zal na zondag niet meer gaan. Een zogenoemde Kenia-coalitie van CDU, SPD en Groenen (naar de kleuren van de Keniaanse vlag) is getalsmatig mogelijk, maar in Saksen liggen de CDU en de Groenen inhoudelijk ver uit elkaar. Samenwerken met de AfD is voor de CDU uit den boze en een minderheidsregering wil Kretschmer ook niet. De regeringsvorming zal nog een flinke puzzel worden.

Vorig jaar demonstreerden AfD-politici in Saksen samen met aanhangers van anti-islambeweging Pegida en rechts-extremisten

Ook in Saksen is de AfD omstreden. Na rellen in Chemnitz in 2018, als gevolg van een steekpartij waarbij vluchtelingen betrokken waren, demonstreerden AfD-politici samen met aanhangers van anti-islambeweging Pegida en rechts-extremisten. Het leidde tot felle debatten over [rechts-radicalisme in Saksen](#). Verschillende politici riepen de binnenlandse veiligheidsdienst op de samenwerking tussen de AfD en neonazi-organisaties in de gaten te houden. Sinds begin dit jaar doet de veiligheidsdienst dat ook met bepaalde afdelingen van de partij, zoals de [omstreden Flügel](#). De AfD-lijsttrekker in Saksen [Jörg Urban](#) komt ook in de rapporten van de veiligheidsdienst voor, vanwege zijn anti-islam en anti-democratische uitspraken.

Succes AfD

Het is niet nieuw dat de AfD het goed doet in de Oost-Duitse deelstaten. In [Mecklenburg-Voorpommeren](#) en [Saksen-Anhalt](#) werd ze bij de deelstaatverkiezingen in 2016 vanuit het niets de tweede partij (met resp. 20 en

24,3 procent). In Thüringen, waar op 27 oktober verkiezingen zijn, staat ze in de meest recente peiling met 21 procent op een derde plaats achter Die Linke en de CDU. Maar het verschil tussen de drie partijen is klein.

Veel Oost-Duitsers hebben het gevoel dat ze een soort tweederangs burgers zijn in het verenigde Duitsland

Dat zoveel mensen in Oost-Duitsland op de AfD stemmen komt deels omdat zij minder traditionele binding hebben met de - van oorsprong West-Duitse - partijen CDU, SPD, Groenen en FDP. Daarnaast hebben veel Oost-Duitsers het gevoel dat ze een soort [tweederangs burgers](#) zijn in het verenigde Duitsland en niet volwaardig meetellen. Dat bleek ook vorig jaar weer bij de viering van de eenwording. Dat gevoel hebben de andere partijen de afgelopen decennia niet weg kunnen nemen. De AfD speelt er vol op in.

Oost-Duitsers zijn bovendien sceptischer over de democratie als staatsvorm dan West-Duitsers en ook die kritiek voedt de AfD. Ze stelt zichzelf met campagneslogans als 'Wir sind das Volk' en 'Vollende die Wende' (Volbreng de omwenteling) in de traditie van de Oost-Duitse revolutie van 1989/1990 - tot groot ongenoegen van de burgerrechtenbewegingen van toen. Daarnaast zijn volkse, nationalistische geluiden in Oost-Duitsland veel minder taboe dan in het westen, schrijft Der Spiegel deze maand in een reportage over de AfD in Brandenburg, Saksen en Thüringen.

Toch is een stem op de AfD meer dan alleen een proteststem, concludeert het weekblad. Op lokaal niveau is de AfD alomtegenwoordig, schrijft Der Spiegel. De partij vormt daar, zeker in kleinere plattelandsgemeenten, vaak de grootste fractie, en de lokale AfD-politici zijn er bekend als politieagent, leraar, voetbaltrainer of lid van de vrijwillige brandweer. "In de drie Oost-Duitse deelstaten waar wordt gestemd, is de AfD al lang een volkspartij." Daar gaat het om thema's als kinderspeelplaatsen, winkelcentra of de energievoorziening. "In veel plaatsen is de rechtse partij zo machtig dat lokale politici zich liever met haar arrangeren in plaats van haar te bestrijden."

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/33033/afd-beheerst-verkiezingen-in-saksen-en-brandenburg>